

پنج‌شنبه ۲۰ دی ۱۳۹۷ | ۳ جمادی الاول ۱۴۴۰

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

علیرضا محمدی دهه سوم آبان ماه، یادآور انجام بزرگ‌ترین عملیات طول تاریخ دفاع مقدس «کربلای ۵» است. این عملیات آنقدر حرف و روایت در خود دارد که تا کنون کتاب‌های متعددی در خصوص نوشته‌شده شده‌است. اما یکی از کتاب‌های ارزشمند با محور عملیات کربلای ۵ را محمد درودیان با عنوان «نبرد شرق بصره» به رشته تحریر در آورده‌است. درودیان که هنگام عملیات کربلای ۴ و ۵ به عنوان راوی در کنار محسن رضایی فرمانده وقت سپاه حضور داشت، مشاهدات جالبی از آن ایام دارد که این مشاهدات را در نگاشتن کتاب «نبرد شرق بصره» با نوارها و مستندات موجود در هم آمیخته و آن قابل توجهی ارائه داده‌است. در سالگشت عملیات کربلای ۵ مروری به این عملیات بر اساس داشته‌های کتاب «نبرد شرق بصره» می‌اندازیم.

منطقه حیاتی

«شرق بصره» منطقه‌ای حیاتی در جنگ تحمیلی بود که برای دو طرف درگیری اهمیت فوق‌العاده‌ای داشت. این منطقه را می‌توان قرینه شلمچه در آن سوی مرز دانست که راه جدایی تا مدینه‌المدن (شهر شهرها) «بصره» ندارد. آنطور که در کتاب می‌خوانیم شلمچه اولین بار در عملیات رمضان مورد تهدید نیروهای کثرتورم قرار گرفت. سپس در عملیات خیبر و بدر به منطقه زید و طلائیة (شمال شلمچه) توجه شد. حتی در والفجر ازش در این منطقه عملیات فریب انجام داد. نهایتاً در کربلای ۴ نیز شلمچه به عنوان محور پشتیبانی عملیات در نظر گرفته شده بود،بنابراین عراقی‌ها توجه به خوبی حساسیت این منطقه برای ایرانی‌ها را درک می‌کردند. اما بعد از عملیات رمضان و برخورد با موانع عظیم شرق بصره، فرماندهان ایرانی توجه خود را به مناطق دیگر چون هور و فاو معطوف داشتند و به شلمچه به عنوان منطقه فریب با پشتیبانی عملیات بزرگ نگاه کردند، چراکه با وجود موانع عظیم دشمن در آنجا امکان نفوذ و عملیات در این منطقه بعید به نظر می‌رسید. در کتاب «نبرد شرق بصره» نگاه ریزبینانه‌ای به موانع دشمن در منطقه شلمچه شده‌است.توضیحات خوب نویسنده در کنار نقشه‌هایی که در کتاب گنجانده شده‌است، چند و چون این موانع را به خواننده توضیح می‌دهد.

موانع پیچیده

«در سراسر خطوط درگیری با دشمن در منطقه شرق بصره، استحکامات محور شلمچه منحصراً به فرد بود. دشمن ابتدا با رها کردن آب و ایجاد موانع، میدان‌های مین، کمین و… محیط امنی برای خود ایجاد کرده بود. اولین خط پدافندی دشمن که بعد از آن موانع بزرگ احداث شده بود دژی بود به ارتفاع ۴ متر و عرض ۱۵ متر. در میان دژ و در طول آن کانالی حفر شده بود که در یک سمت آن سنگرهای بتونی برای استتراجت نیرو و در طرف مقابل، سنگرهای دیدهبانی و تیربار مهمات آماده و سنگرهای تاکت تمبیه شده بود. در پشت خط اول، چند موضع هلالی شکل احداث شده بود که قطر هر یک حدود ۳۰۰ متر و ارتفاع آنها تا ۶ متر بود…»

روی هم رفته عراقی‌ها در ایسن منطقه پنج خط و رده دفاعی تشکیل داده بودند.از آگرiftگی‌هایی چون کانال ماهی، نهرهای دوغیجی و جاسم گرفته تا رها کردن آب در

یکی از جذابیت‌های کتاب «نبرد شرق بصره» نقل قول‌ها از شخصیت‌های تاریخی این مقطع و بیان نکاتی است که در کتاب‌های دیگر کمتر دیده می‌شود. در یک بخش از کتاب بحث روی انجام یا عدم انجام عملیات در شلمچه و تردیدهایی که در این خصوص وجود داشت، با جزئیات بیان می‌شود.

«فرماندهی عالی جنگ (هاشمی رفسنجانی) با توجه به ضرورت تعیین سرنوشث جنگ، بار دیگر در برابر اظهارات فرماندهان تأکید کرد: ما دیگر نمی‌توانیم انجام عملیات را به تأخیر بیندازیم. در واقع چنین تأکیدی به این مفهوم

بود که با بجنگید یا بگویند که جنگ ادامه‌پذیر نیست. در این هنگام برای برگزاری نماز مغرب و عشا، جلسه به طور موقت تعطیل شد. در این فاصله فرمانده کل سپاه در جلسه‌ای جداگانه با فرماندهان سپاه، با اشاره به وضعیت خاص سیاسی- نظامی کشور و ضرورت انجام دادن عملیات، به برخی مسائل تاکتیکی اشاره کرد تا ذهنیت فرماندهان قرار گاه‌ها و یگان‌های سپاه را دربارۀ عملیات در شلمچه روشن کند؛ از جمله تأکید کرد:اگر آسیب‌پذیری دشمن را بشناسیم، متوجه می‌شویم که می‌توان تاکتیک مناسبی را اتخاذ کرد. ضمن این‌که روحیه دشمن در عملیات کربلای ۴ به ویژه در منطقه شلمچه حاکی از این بود که هر میزانی پیشروی کردیم، معلوم شد دشمن در عمقش متزلزل است.»

زمان کم بود
از فرماندهی عالی گرفته تا فرماندهی رده‌ها همگی واقف بودند که اگر در انجام عملیات تأخیر شود، دشمن هوشیار می‌شود، لذا تصمیم گرفته شد «از ۸ دی‌ماه تا ۱۲ دی ۱۳۶۵ عملیات شناسایی شروع و تکمیل شود. از ۹ دی تا ۱۵ دی نقل و انتقالات انجام پذیرد. از ۱۰ دی تا ۱۲ دی ماه هم فرماندهان گردان‌ها توجیه شوند.» همچنین قرار گاه کربلا به عنوان شروع کننده عملیات تعیین شد،چراکه فرمانده آن سردار غلامپور نظر مثبت‌تری نسبت به سایر فرماندهان در خصوص عملیات در محور شلمچه داشت. قرار گاه کربلا با یگان‌های تحت امرش؛ لشکرهای ۲۵ کربلا، ۴۱ نرالله، ۱۹ فجر، ۱۰ سیدالشهدا(ع)، ۳۱ عاشورا،

با بجنگید یا…
عملیات در شلمچه نهایی شد شکل کار تغییر کرد. «بر خلاف تدابیر اولیه مینی بر تقسیم قرار گاه‌ها در مناطق مختلف جنوب و غرب، همه قرار گاه‌ها و یگان‌ها در منطقه عملیاتی شرق بصره متمرکز شدند و آماده‌سازی برای جزئیات عملیات آغاز کردند.»

نقل قول‌ها از شخصیت‌های تاریخی این مقطع و بیان نکاتی است که در کتاب‌های دیگر کمتر دیده می‌شود. در یک بخش از کتاب بحث روی انجام یا عدم انجام عملیات در شلمچه و تردیدهایی که در این خصوص وجود داشت، با جزئیات بیان می‌شود.

«فرماندهی عالی جنگ (هاشمی رفسنجانی) با توجه به ضرورت تعیین سرنوشث جنگ، بار دیگر در برابر اظهارات فرماندهان تأکید کرد: ما دیگر نمی‌توانیم انجام عملیات را به تأخیر بیندازیم. در واقع چنین تأکیدی به این مفهوم

۳۳المهدی و تیپ‌های ۱۸ الغدیر و ۴۸ فتح، عملیات عظیم کربلای ۵ را در ساعت دو بامداد ۱۹ دی ماه ۱۳۶۵ با رمز باهرا(اس) آغاز کرد.

اولین هلالی تصرف شد

با فرماندهان سپاه، با اشاره به وضعیت خاص سیاسی- نظامی کشور و ضرورت انجام دادن عملیات، به برخی مسائل تاکتیکی اشاره کرد تا ذهنیت فرماندهان قرار گاه‌ها و یگان‌های سپاه را دربارۀ عملیات در شلمچه روشن کند؛ از جمله تأکید کرد:اگر آسیب‌پذیری دشمن را بشناسیم، متوجه می‌شویم که می‌توان تاکتیک مناسبی را اتخاذ کرد. ضمن این‌که روحیه دشمن در عملیات کربلای ۴ به ویژه در منطقه شلمچه حاکی از این بود که هر میزانی پیشروی کردیم، معلوم شد دشمن در عمقش متزلزل است.»

زمان کم بود
از فرماندهی عالی گرفته تا فرماندهی رده‌ها همگی واقف بودند که اگر در انجام عملیات تأخیر شود، دشمن هوشیار می‌شود، لذا تصمیم گرفته شد «از ۸ دی‌ماه تا ۱۲ دی ۱۳۶۵ عملیات شناسایی شروع و تکمیل شود. از ۹ دی تا ۱۵ دی نقل و انتقالات انجام پذیرد. از ۱۰ دی تا ۱۲ دی ماه هم فرماندهان گردان‌ها توجیه شوند.» همچنین قرار گاه کربلا به عنوان شروع کننده عملیات تعیین شد،چراکه فرمانده آن سردار غلامپور نظر مثبت‌تری نسبت به سایر فرماندهان در خصوص عملیات در محور شلمچه داشت. قرار گاه کربلا با یگان‌های تحت امرش؛ لشکرهای ۲۵ کربلا، ۴۱ نرالله، ۱۹ فجر، ۱۰ سیدالشهدا(ع)، ۳۱ عاشورا،

با روشن‌سای بی هوا دشمن بیش از ۲۰ بار به پاتک اقدام کرد. از این لحظه به بعد جنگ برای تصرف مناطق عملیاتی سه و جب‌ها و مترها منوط شد. چهار روز اول عملیات بسیار تعیین‌کننده و بالطبع شش‌پد بود.

چنانچه هزار و ۵۰۰ نفر از رزمندگان در همین چهار روز به شهادت رسیدند اما در ادامه‌های ۱۸ الغدیر و ۴۸ فتح، عملیات عظیم کربلای ۵ را در ساعت دو بامداد ۱۹ دی ماه ۱۳۶۵ با رمز باهرا(اس) آغاز کرد. اولین هلالی تصرف شد

با روشن‌سای بی هوا دشمن بیش از ۲۰ بار به پاتک اقدام کرد. از این لحظه به بعد جنگ برای تصرف مناطق عملیاتی سه و جب‌ها و مترها منوط شد. چهار روز اول عملیات بسیار تعیین‌کننده و بالطبع شش‌پد بود.

چنانچه هزار و ۵۰۰ نفر از رزمندگان در همین چهار روز به شهادت رسیدند اما در ادامه‌های ۱۸ الغدیر و ۴۸ فتح، عملیات عظیم کربلای ۵ را در ساعت دو بامداد ۱۹ دی ماه ۱۳۶۵ با رمز باهرا(اس) آغاز کرد.

از راست به چپ
۱- پیشامد- از شاهکارهای ادب فارسی و سروده فخرالدین اسعد گرگانی
۲- آشتی و صلح- متلاشی‌شده- قرمز
۳- ارسباران فیللی- خدای درویش- منطقه قرمز تشک کشتی- سرزنش
۴- مادر تهران- از بازی‌های حرام- پایتخت اوکراین- شهری در سوریه
۵- بندری در فرانسه که در آن آلمان‌ها از نیروهای متفقین شکست خوردند- عشوهر گر
۶- شهری در آذربایجان شرقی- زهر- پیچیدن- کتف
۷- نفس- از اقلام مشتری- رفت و آمد- قلمرو فرمانروایی
۸- از شهدای کربلا- رشد کردن- حشیش- نظرات
۹- نورانی- تکیده- ضمیر انگلیسی- شامل همه
۱۰- اجاق گاز- اسب تیریزی- خودم- سگ شکاری
۱۱- کوسه جنوبی‌ها- کالبدشکافی
۱۲- چین و شکن- طایفه ساکن در اطراف قروین- آواز سه نفره- شبکه و سایت
۱۳- وسیله مدور بازی بچه‌ها- رئیس جمهور اسبق آتازونی- یک لحظه- پیام غیبی
۱۴- گودال- مولد انرژی برقی- خالق تابلوی بالکن
۱۵- تیرازه- آرزومند

از بالا به پایین

۱- به پارچه می‌زنند تا بارقی شود- صدراعظم آلمان بین سال‌های ۱۹۳۳ تا ۱۹۴۵
۲- روغن مالی کردن- عنان شتر- سرسبزی
۳- مررتجع فلزی- راه شاعرانه- شهری در کرمان- تریج
۴- شاه بی‌بیت- طوقی- همگانی
۵- دستگاهی در موسیقی- بام دنیا- ماهی کنسروی
۶- بیعانه و پیش پرداخت- سبست و وارفته- لانه پرند
۷- غوزه پنبه- رفوزه- دوقلو- بالا رفتن قیمت‌ها و پایین آمدن ارزش پول
۸- از حیوانات درنده- دانه تسبیح- کشور اکرا- شماره حساب بانکی بین‌المللی
۹- رفتار؛ روش- تدبیرگر- القبای موسیقی- وسیله ولخرچی در سرزمین آفتابان
۱۰- افزودنی به شیرینی- رود آرام- دوستان
۱۱- باران اندک- خطای ورزشی- دستگاہ اعدام فرانسوی‌ها
۱۲- محصول راهبردی خاموشانه- آتشفشانی در جنوب ایتالیا- نوعی رنگ مو
۱۳- بازپس فرستان- حرف انتخاب- اندک- مخترع ماشین بخار
۱۴- زین و برگ اسب- جذام- از حوار یون
۱۵- آریستوکراسی- نام قدیم سبزوآر

ارتباط با ما ۸۸۴۹۸۴۸۱

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —

— 20 —